

บทที่ 2

ภาพยนตร์ไทย

ความหมายของภาพยนตร์

ภาพยนตร์ตามความหมายในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 (2539 : 620) ได้ให้ความหมายภาพยนตร์ว่า หมายถึง ภาพฉายด้วยเครื่องทำให้เห็นเป็นภาพเคลื่อนไหวได้ ฟิล์มไม่ว่าจะเป็นชนิดเนกาทีฟ (Negative) หรือโพซิทีฟ (Positive) ซึ่งได้อัดหรือกระทำด้วยวิธีใด ๆ ให้ปรากฏรูปหรือเสียง หรือทั้งรูปและเสียงเป็นเรื่องหรือเหตุการณ์ หรือข้อความอันจักถ่ายทอดรูป หรือเสียง หรือทั้งรูปและเสียงได้ด้วยเครื่องฉายภาพยนตร์ หรือเครื่องอย่างอื่นทำนองเดียวกัน และ หมายความว่าตลอดถึงฟิล์มซึ่งได้ถ่ายอัด หรือกระทำด้วยวิธีใด ๆ ให้ปรากฏเพื่ออัดลงในฟิล์มชนิด ดังกล่าว และสนั่น ปัทมะทิน (2506 : 1) ได้กล่าวเพิ่มเติมอีกว่า ภาพยนตร์หรือที่ภาษาอังกฤษ เรียกว่า "Motion Picture" "Cinema" "Cine Films" หรือที่ชาวอเมริกันเรียกว่า "Movie" หมายถึง ภาพชุดที่เรียงติดต่อกันบนฟิล์มยาว เกิดจากการถ่ายด้วยกล้องถ่ายภาพยนตร์ไปยังจอสีขาว ทำให้มองเห็นภาพที่ปรากฏบนจอเคลื่อนไหวติดต่อกันได้เหมือนกับของจริง

ดังนั้นจากคำนิยามที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยสรุปว่า ความหมายของภาพยนตร์ คือ กระบวนการบันทึกภาพเรื่องราวต่าง ๆ โดยอาศัยกล้องถ่ายภาพยนตร์ และนำมาฉายด้วยเครื่องฉายไปยังจอสีขาวทำให้ปรากฏเห็นเป็นภาพ เสียง มีการเคลื่อนไหว และเป็นภาพที่มีลักษณะบันทึกเหตุการณ์ได้อย่างต่อเนื่อง โดยจะแสดงให้เห็นทั้งรูป ได้ยินเสียงในเวลาเดียวกัน ภาพที่ออกมาจึงมีความสวยงาม มีสีสัน มีชีวิตชีวา และถือเป็นสื่อมวลชนแขนงหนึ่งที่มีบทบาท และได้รับความสนใจจากสาธารณชน

ความเป็นมาของภาพยนตร์ในประเทศไทย

วิวัฒนาการของภาพยนตร์ ตามที่ โทมัส สวุงค์ (2526 : 92-93) ได้แบ่งตามวิวัฒนาการของภาพยนตร์ไทยโดยเริ่มจาก พ.ศ. 2440 เป็นปีที่ภาพยนตร์เริ่มเข้ามาฉายในประเทศไทยเป็นครั้งแรก แบ่งออกเป็น 10 ทศวรรษ ผู้วิจัยสรุปได้ดังนี้

ทศวรรษแรก คือ อยู่ในช่วงระหว่างปีพุทธศักราช 2440 ถึง 2449 ถือเป็นทศวรรษที่เรียกว่า “ยุคแห่งภาพยนตร์เร่” เนื่องจากเป็นปีแห่งการเปิดศักราชภาพยนตร์ในประเทศไทย โดยประเทศไทยได้ต้อนรับคณะภาพยนตร์เร่คณะต่าง ๆ ที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทย เป็นเหตุให้ภาพยนตร์เร่ได้แพร่หลายในประเทศไทยและได้รับความนิยมของสาธารณชนชาวไทยเป็นอย่างมาก

ทศวรรษที่สอง คือ อยู่ในช่วงระหว่างปีพุทธศักราช 2450 ถึง 2459 เป็นทศวรรษที่นักธุรกิจชาวไทยเริ่มจัดตั้งกิจการเกี่ยวกับโรงภาพยนตร์ เป็นยุคที่ภาพยนตร์เริ่มเจริญรุ่งเรือง โดยเรียกยุคนี้ว่า “ยุคหนังโรง”

ทศวรรษที่สาม คือ อยู่ในช่วงระหว่างปีพุทธศักราช 2460 ถึง 2469 เป็นทศวรรษที่ประเทศไทยเริ่มเข้าสู่อุตสาหกรรมการสร้างภาพยนตร์ ได้มีการจัดตั้งศูนย์ผลิตภาพยนตร์อย่างเป็นทางการของกรมรถไฟหลวงเมื่อปีพุทธศักราช 2465 เรียกว่า “กองภาพยนตร์เผยแพร่ข่าว” และในทศวรรษนี้ได้มีคณะของนายเฮนรี แม็คเร (Henry Mc Rac) นักสร้างภาพยนตร์มืออาชีพจากฮอลลีวูดเข้ามาถ่ายทำภาพยนตร์ในประเทศไทยเรื่อง “นางสาวสุวรรณ” โดยใช้นักแสดงเป็นคนไทยทั้งหมดและได้รับการยอมรับว่าเป็นภาพยนตร์ไทยเรื่องแรก

ทศวรรษที่สี่ คือ อยู่ในช่วงระหว่างปีพุทธศักราช 2470 ถึง 2479 เป็นทศวรรษที่ภาพยนตร์ไทยได้กำเนิดขึ้น และเป็นทศวรรษที่เรียกว่า “ยุคภาพยนตร์เจียบ” ของภาพยนตร์ไทย ต่อมาในปีพุทธศักราช 2473 โรงภาพยนตร์ในกรุงเทพมหานคร เริ่มมีการฉายภาพยนตร์พูดจากฮอลลีวูด ซึ่งเป็นเหตุให้เกิดการพากย์ขึ้นเพื่อให้ผู้ชมภาพยนตร์พูด ได้เข้าใจเรื่องราวในภาพยนตร์โดยพากย์เป็นภาษาไทย ต่อมาในปีพุทธศักราช 2475 คณะศรีกรุงได้ผลิตภาพยนตร์ไทยพูดเป็นเรื่องแรก คือ “หลงทาง” ในทศวรรษนี้การพากย์ภาพยนตร์ได้แพร่หลายขึ้น เรียกว่า “ยุคภาพยนตร์ไทยพากย์”

ทศวรรษที่ห้า คือ อยู่ในช่วงระหว่างปีพุทธศักราช 2480 ถึง 2489 กิจการภาพยนตร์ไทยมีการพัฒนาเป็น 2 ระยะ คือ

ระยะก่อนสงคราม เป็นระยะที่ภาพยนตร์ไทยมีการพัฒนาและรุ่งเรืองขึ้นอย่างรวดเร็ว

ระยะหลังสงคราม การสร้างภาพยนตร์ไทยได้รับความกระทบกระเทือนอย่างหนัก ขาดแคลนวัตถุดิบในการถ่ายทำภาพยนตร์ ทำให้การสร้างภาพยนตร์พูดจึงหยุดชะงัก ขณะที่การสร้างภาพยนตร์พากย์ได้มีการปรับตัวไปเป็นการถ่ายระบบ 16 มิลลิเมตร

ทศวรรษที่หก คือ อยู่ในช่วงระหว่างปีพุทธศักราช 2490 ถึง 2499 กิจการภาพยนตร์ไทยเริ่มฟื้นตัวขึ้น ในระยะแรกเริ่มฟื้นเฉพาะกิจการภาพยนตร์ไทยพากย์เท่านั้น ส่วนภาพยนตร์ไทย

พูดเริ่มมาพื้นตัวในระยะหลังเมื่อบริษัทหุมาณภาพยนตร์เกิดขึ้นในปีพุทธศักราช 2496 และได้สร้างภาพยนตร์เรื่อง “สันติวีณา” เป็นเรื่องแรกในทศวรรษนี้ซึ่งได้รับความสำเร็จอย่างมาก

ทศวรรษที่เจ็ด คือ อยู่ในช่วงระหว่างปีพุทธศักราช 2500 ถึง 2509 เป็นทศวรรษที่กิจการภาพยนตร์ไทยพากย์ระบบ 16 มิลลิเมตรเฟื่องฟู และเริ่มลดระดับจากมาตรฐานภาพยนตร์เสียงที่สมบูรณ์แบบคือ มีการสร้างภาพยนตร์โดยการถ่ายทำและภาพพร้อม ๆ กัน มาเป็นการบันทึกเสียงด้วยวิธีใช้นักพากย์พากย์ลงในฟิล์มภายหลัง และในทศวรรษนี้ทางรัฐบาลได้ออกพระราชบัญญัติ

ส่งเสริมการลงทุนเพื่อกิจการอุตสาหกรรม และได้รับการยอมรับให้ภาพยนตร์เป็นอุตสาหกรรมครัวเรือนอย่างหนึ่ง

ทศวรรษที่แปด คือ อยู่ในช่วงระหว่างปีพุทธศักราช 2510 ถึง 2519 เป็นทศวรรษของการเปลี่ยนแปลงทั้งในระบบการเมืองและในวงการภาพยนตร์ไทย และมีการจัดตั้งสมาคมผู้อำนวยการสร้างภาพยนตร์ไทยโดยผลักดันให้รัฐบาลยอมรับและให้สิทธิส่งเสริมการลงทุนแก่ผู้สร้างภาพยนตร์ไทยปรากฏเป็นผลสำเร็จ ทำให้กิจการสร้างภาพยนตร์เริ่มต้นตัวขึ้นและวงการภาพยนตร์ไทยได้สร้าง

ภาพยนตร์เรื่อง “มนต์รักลูกทุ่ง” และ “โทน” ขึ้นและประสบความสำเร็จอย่างสูงสุด

ทศวรรษที่เก้า คือ อยู่ในช่วงระหว่างปีพุทธศักราช 2520 ถึง 2529 เป็นทศวรรษที่วงการภาพยนตร์ไทยเริ่มคึกคัก มีการจัดสัมมนาเพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมภาพยนตร์ไทยโดยรัฐบาลเป็นผู้จัด

ทศวรรษที่สิบ คือ อยู่ในช่วงระหว่างปีพุทธศักราช 2530 ถึง ปัจจุบัน เป็นช่วงที่ผู้ผลิตภาพยนตร์ได้ผลิตภาพยนตร์ประเภทบู๊และภาพยนตร์ไทยที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับวิถีชีวิตของวัยรุ่นออกฉายเป็นจำนวนมาก และได้รับความนิยมอย่างสูงสุด

ดังนั้นภาพยนตร์ไทย มีการพัฒนาตามลำดับขั้นตอนอย่างต่อเนื่อง โดยเริ่มจากการนำวิธีการพากย์เสียงเข้ามาใช้ในภาพยนตร์ไทยโดยจะพากย์ระหว่างการฉาย หรือที่เรียกว่า “ภาพยนตร์เจียบ” จนมาถึงในปัจจุบันภาพยนตร์ไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม คือ มีการปรับปรุงพัฒนารูปแบบของการผลิตภาพยนตร์ไทยโดยจะเน้นภาพยนตร์แนวใหม่เอาใจตลาดวัยรุ่นเป็นสำคัญ ซึ่งได้รับความนิยมและความสนใจจากวัยรุ่นได้ดี ทั้งนี้โดยมีสมาคมสมาพันธ์ภาพยนตร์แห่งชาติเป็นตัวกำหนด มาตรฐานคุณภาพและสนับสนุนวงการภาพยนตร์ไทย ทำให้ผู้ผลิตภาพยนตร์ไทยจำเป็นต้องผลิต ภาพยนตร์ที่ดี มีคุณภาพเป็นสำคัญ

ประเภทของภาพยนตร์

การจำแนกประเภทของภาพยนตร์โดยทั่ว ๆ ไปแล้วไม่มีกฎเกณฑ์ที่แน่นอนตายตัว ภาพยนตร์แต่ละประเภทอาจมีเนื้อหาและรูปแบบที่แตกต่างกัน ดังนี้

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับประเภทภาพยนตร์ไทย กิตติกานต์ ภูมิสวัสดิ์ (2529 : 48-49) ได้แบ่งลักษณะประเภทของภาพยนตร์ พอสรุปได้ดังนี้

1) ภาพยนตร์ประเภทบู๊ ดุเดือด หมายถึง ภาพยนตร์ที่มีเนื้อหาเน้นหนักไปทางด้านการต่อสู้ ชกต่อย หรืออาจใช้อาวุธ

2) ภาพยนตร์ประเภทชีวิต หมายถึง ภาพยนตร์ที่มีเนื้อหาหนักไปทางด้านการดำเนินชีวิตของคนในสังคม เช่น ภาพยนตร์รัก โดยทั่ว ๆ ไปแล้วภาพยนตร์ประเภทนี้จะเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับเรื่องรัก ๆ ใคร่ ๆ ของวัยรุ่น ผู้สร้างต้องการถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึก โดยผ่านทางสื่อภาพยนตร์ นอกจากนี้ยังเป็นภาพยนตร์ประเภทสะท้อนสังคม

3) ภาพยนตร์ตลกขบขัน หมายถึง ภาพยนตร์ที่สร้างขึ้นโดยมีจุดหมายหลัก คือให้ผู้ชมเกิดความสนุกสนานกับบทตลก ขบขันต่าง ๆ

4) ภาพยนตร์สยองขวัญ หมายถึง ภาพยนตร์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับความน่ากลัว ความลึกลับส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับภูต ผี ปีศาจ

5) ภาพยนตร์สงคราม หมายถึง ภาพยนตร์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับสงคราม การสู้รบของกองทัพ

6) ภาพยนตร์ประเภทอื่น ๆ หมายถึง ภาพยนตร์ที่มีเนื้อหาแตกต่างจากข้างต้น เป็น ภาพยนตร์ที่มีการสร้างกันตามยุคสมัย เช่น ภาพยนตร์เพลง เป็นต้น

ขณะที่ สมาน งามสนิท (2530 : 178-236) ได้แบ่งประเภทของภาพยนตร์โดยแบ่งตามลักษณะต่าง ๆ ออกเป็น 3 ลักษณะ พอสรุปได้ดังนี้

1) จำแนกตามลักษณะการนำเสนอ โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

ก. ภาพยนตร์ที่มีเนื้อหาเป็นจริง ได้แก่ ภาพยนตร์ข่าว ภาพยนตร์สารคดี และภาพยนตร์การศึกษา

ข. ภาพยนตร์ที่มีเนื้อหาจากการประพันธ์ ได้แก่ ภาพยนตร์ตลกขบขัน ภาพยนตร์การ์ตูนที่เคลื่อนไหวได้ ภาพยนตร์ที่มีเนื้อหาเป็นมหากาพย์ ภาพยนตร์ที่มีเนื้อหาเป็น เรื่องลึกลับ และภาพยนตร์ควาบอย บู๊ เป็นต้น

2) จำแนกตามหน้าที่หลักของการสื่อสาร ได้แก่ ภาพยนตร์ข่าว ภาพยนตร์เพื่อการศึกษา ภาพยนตร์เพื่อแสดงความคิดเห็นและชักจูงใจ และภาพยนตร์บันเทิง เป็นต้น

3) จำแนกตามกลุ่มเป้าหมาย โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ภาพยนตร์สำหรับบุคคลทั่วไปและภาพยนตร์เฉพาะกลุ่มบุคคล

นอกจากนี้ สุทัศน์ บุรีภักดี (2529 : 21-29) ได้จัดประเภทของภาพยนตร์ รวมถึงรวบรวมหมวดหมู่ของภาพยนตร์เพื่อสะดวกในการศึกษาและการนำไปใช้งาน สามารถแบ่งภาพยนตร์ออกเป็นลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

1) แยกตามลักษณะของสี

เป็นการจัดประเภทโดยยึดลักษณะการบันทึกภาพของฟิล์มที่ผลิตออกมาถ่ายภาพยนตร์เพื่อนำออกฉาย หากผลผลิตของภาพยนตร์ออกมาปรากฏเป็นสีขาว-ดำ ก็เรียกว่า ภาพยนตร์ขาว-ดำ และผลผลิตของภาพยนตร์ที่ออกมาปรากฏเป็นภาพสีก็เรียกว่า ภาพยนตร์สี การจัดภาพยนตร์ตามลักษณะดังกล่าวนี้ นับว่าเป็นวิธีการจัดหมวดหมู่ของภาพยนตร์ที่ง่ายที่สุด โดยใช้หลักเกณฑ์การมองเห็นของสายตาเป็นข้อกำหนด

2) แยกตามลักษณะของเสียง ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

ก. ภาพยนตร์เงียบ คือ ภาพยนตร์ที่ฉายไม่มีเสียง จะถ่ายและฉายด้วยอัตรา 18 ภาพต่อวินาที

ข. ภาพยนตร์เสียง คือ ภาพยนตร์ที่ฉายแล้วมีเสียง จะถ่ายและฉายด้วยอัตรา 24 ภาพต่อวินาที

3) แยกตามวัตถุประสงค์ของการสร้าง

การจัดประเภทของภาพยนตร์ โดยคำนึงถึงวัตถุประสงค์ของภาพยนตร์ที่ผลิตขึ้นเพื่อจะได้รับการรู้ตรงเป้าหมาย โดยแยกภาพยนตร์ตามวัตถุประสงค์ของการสร้างเพื่อใช้งานสามารถแบ่งออกดังนี้

ก. ภาพยนตร์สารสนเทศ หมายถึง ภาพยนตร์ที่สร้างขึ้นเพื่อบอกข้อเท็จจริง เช่น ภาพยนตร์การศึกษา ภาพยนตร์ข่าว เป็นต้น

ข. ภาพยนตร์เสริมทักษะ ภาพยนตร์ประเภทนี้มีการกำหนดเป้าหมายเพื่อนำมาใช้สำหรับการสอน โดยเฉพาะจะเน้นการเรียนรู้เป็นสำคัญ เช่น สอนวิธีปฏิบัติงานช่างประเภทต่าง ๆ

ค. ภาพยนตร์ชวนเชื่อ จุดสำคัญของการผลิตภาพยนตร์ประเภทนี้ คือต้องการโน้มน้าวผู้ชมให้เปลี่ยนแปลงทัศนคติ แนวความคิด ภาพยนตร์ประเภทนี้ได้แก่ ภาพยนตร์โฆษณาชวนเชื่อ ภาพยนตร์สารคดี เป็นต้น

ง. ภาพยนตร์บันเทิง เป็นภาพยนตร์ที่สร้างขึ้นตามเรื่องราวที่กำหนด เน้นรูปแบบการสร้างเรื่องในลักษณะต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์ของผู้สร้าง เช่น ตลกขบขัน ตื่นเต้น เป็นต้น

จ. ภาพยนตร์ทดลอง เป็นภาพยนตร์ที่มีลักษณะพิเศษเฉพาะตัว และแพร่หลายอย่างกว้างขวาง มุ่งให้ผู้ชมใช้ความรู้สึกนึกคิดทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความรู้ประสบการณ์ ทัศนคติของแต่ละบุคคลเป็นหลัก หรืออาจเรียกภาพยนตร์ในลักษณะที่กล่าวนี้อีกชื่อหนึ่งว่า “ภาพยนตร์แอบสแทรกท์”

4) แยกตามขนาดของฟิล์ม

เป็นการจัดหมวดหมู่ของภาพยนตร์ตามขนาดของฟิล์ม สามารถแบ่งออกเป็นหมวดใหญ่ ๆ ได้ 2 หมวด คือ

ก. ฟิล์มมาตรฐาน คือ ฟิล์มที่มีขนาดความกว้าง 35 มิลลิเมตร

ข. ฟิล์มต่ำกว่ามาตรฐาน คือ ฟิล์มที่มีขนาดเล็กกว่า 35 มิลลิเมตร

จากการจำแนกภาพยนตร์ออกเป็นประเภทและลักษณะต่าง ๆ ดังที่กล่าวมานั้น จะเห็นได้ว่าภาพยนตร์ได้ถูกจำแนกขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของผู้ผลิต และเนื่องจากภาพยนตร์เป็นสื่อมวลชนที่มีการรวมเอาศิลปะแขนงต่าง ๆ เข้าไว้ด้วยกัน จึงทำให้การจำแนกประเภทของภาพยนตร์มีความหลากหลาย และมีความแตกต่างกันไปตามลักษณะของผู้สร้าง ไม่ว่าจะเป็นการจำแนกประเภทการนำเสนอ แบ่งตามหน้าที่และบทบาทในการสื่อสาร และแบ่งตามผู้รับสาร จากภาพยนตร์ซึ่งมีหลายกลุ่ม หลายเพศ หลายวัย หลายกลุ่มอาชีพ ภาพยนตร์ที่ผลิตออกมาจึงต้องมีกลุ่มเป้าหมายที่แน่นอน เช่น

ภาพยนตร์บันเทิงส่วนใหญ่จะมุ่งเจาะเฉพาะกลุ่มวัยรุ่น เป็นต้น วัยรุ่นเป็นวัยที่ให้ความนิยมชมภาพยนตร์มากที่สุด ทั้งนี้เพราะวัยรุ่นเป็นวัยที่ชอบความเร้าแรงแทบทุกชนิด และมุ่งความสนใจไปยังเรื่องที่ตนสนใจ ด้วยเหตุนี้เองทำให้ผู้สร้างมีการจำแนกแยกประเภทภาพยนตร์เพื่อเอาใจวัยรุ่นโดยเฉพาะไม่ว่าจะเป็นแฟชั่น บทเพลง หรือภาพยนตร์ จึงทำให้ภาพยนตร์จากอดีตจนถึงปัจจุบันได้เข้ามาสู่ยุคของวัยรุ่น ซึ่งภาพยนตร์ส่วนใหญ่ได้จำลองชีวิตจริงของวัยรุ่นให้ปรากฏโดยผ่านทางภาพยนตร์ ลักษณะดังกล่าวของภาพยนตร์แสดงให้เห็นว่าปัจจุบันวัยรุ่นเป็นกลุ่มที่ถูกนำเสนอในสื่อภาพยนตร์มากที่สุด และผู้สร้างภาพยนตร์ ต่างมุ่งเป้าหมายมายังกลุ่มวัยรุ่นเป็นสำคัญ จึงทำให้ภาพยนตร์ไทยส่วน

ใหญ่ที่ออกฉายในปัจจุบันล้วนเป็นหนังวัยรุ่นแทบทั้งสิ้น และเป็นภาพยนตร์ที่ได้รับความนิยมและการตอบสนองจากกลุ่มวัยรุ่นเป็นอย่างดี

บทภาพยนตร์

บทภาพยนตร์เป็นส่วนประกอบที่สำคัญในการสร้างภาพยนตร์ มีความจำเป็นอย่างมากที่ช่วยให้ผู้ชมได้รับความบันเทิง และได้รับข้อมูลข่าวสาร บทภาพยนตร์โดยทั่ว ๆ ไปสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ ดังที่ เยวหนันท์ เซกัวร์ตัน (2530 : 334-344) ได้กล่าวคือ

1) บทภาพยนตร์แบ่งตามรูปแบบการเขียน โดยแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

ก. บทภาพยนตร์แบบคอลัมน์เดียว คือ การเขียนบทในรูปแบบนี้เป็นการเน้นที่การแสดงและบทสนทนาเป็นสำคัญ นิยมใช้ในงานอุตสาหกรรม

ข. บทภาพยนตร์แบบสองคอลัมน์ คือ จะให้ความสำคัญแก่ผู้เขียนและผู้ตัดต่อในเรื่องของการประมาณบทบรรยายให้เหมาะสมกับความยาวของฟิล์ม สามารถเทียบเคียงเนื้อหาของภาพกับคำบรรยายไปพร้อม ๆ กัน

2) บทภาพยนตร์แบ่งตามลักษณะการใช้ โดยแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ คือ

ก. บทแสดง คือ บทที่เขียนขึ้นโดยให้ความสำคัญต่อการอธิบายภาพ ซึ่งประกอบด้วยฉากและการแสดงของผู้แสดง กับบทสนทนาโต้ตอบเป็นสำคัญ

ข. บทถ่ายทำ คือ บทที่ใช้สำหรับผู้กำกับภาพและทีมงานฝ่ายภาพเป็นหลัก เพื่อร่วมกันกำหนดในแต่ละช็อตว่าควรให้ภาพปรากฏออกมาอย่างไรจึงจะสื่อความหมายและอารมณ์ได้ดี

ค. บทบรรยายหรือบทพากย์ คือ บทที่ใช้บรรยายหรือพากย์ในการบันทึกเสียงของภาพยนตร์ หลังจากถ่ายทำและตัดต่อเสร็จเรียบร้อยแล้ว โดยจะระบุลักษณะภาพไว้สั้น ๆ ให้ผู้บรรยายหรือผู้พากย์ได้ดูตาม

นอกจากจะมีการแบ่งบทภาพยนตร์ตามรูปแบบการเขียน และแบ่งตามลักษณะการใช้แล้วยังได้แบ่งบทภาพยนตร์ ตามหลักวิชาการ ดังที่ ธนพันธ์ จอมพิทักษ์ (2540 : 80-92) ได้แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน สรุปได้ดังนี้

1) โครงเรื่องหรือเรื่องย่อ

2) การจัดทำให้เป็นบทภาพยนตร์มีความต่อเนื่องกัน

3) การจัดทำจากบทภาพยนตร์ตามขั้นตอนที่ 2 มาเป็นบทถ่ายทำภาพยนตร์ ซึ่งเป็นบทที่มีความละเอียดอ่อนยิ่งขึ้น

การเขียนบทภาพยนตร์หรือบทบรรยายมีความสำคัญในการสร้างภาพยนตร์ในแต่ละเรื่อง โดยที่ผู้เขียนต้องคำนึงถึงประเภทของภาพยนตร์ ทั้งนี้เพื่อที่จะเขียนบทได้ตรงกับวัตถุประสงค์

ประสงค์ของ ภาพยนตร์ บทภาพยนตร์ถือว่าเป็นปัจจัยหลักที่ผู้วิจัยได้นำมาศึกษาวิจัยเพื่อ
พิจารณาลักษณะคำที่ปรากฏในภาพยนตร์

ข้อดีและข้อจำกัดของภาพยนตร์

1. ข้อดีของภาพยนตร์

ลักษณะของภาพยนตร์ที่ดีมีหลายลักษณะ ตามที่ วัฒนา พุทธางกูรานนท์ (2531 :
292) และวิรัช ลภีรัตนกุล (2538 : 301-302) ได้อธิบายไว้ ดังนี้

- 1) เป็นจุดรวมของภาพ เสียง สี ดนตรีและการเคลื่อนไหวอย่างมีชีวิตจิตใจ เพื่อ
ก่อให้เกิดความเร้าใจหรือดึงดูดใจ
- 2) แสดงให้เห็นถึงความรู้สึกนึกคิดตลอดจนจินตนาการ ซึ่งไม่สามารถจะถ่ายทอด
ให้ผู้ชมเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งได้ทางหนังสือพิมพ์หรือทางวิทยุ
- 3) สามารถดึงดูดให้เกิดความสนใจใคร่ติดตามตั้งแต่ต้นจนจบ
- 4) แสดงให้เห็นถึงเนื้อเรื่องและเหตุการณ์แต่ละตอนอย่างเด่นชัดและเหมือนจริง
- 5) สามารถนำภาพยนตร์ที่ฉายแล้วนำมาฉายซ้ำได้อีก
- 6) นำเสนอวิวัฒนาการแปลก ๆ และใหม่ ซึ่งไม่เคยได้พบเห็นกันมาก่อน
- 7) นำภาพเหตุการณ์ในอดีตที่ผ่านมาเสนอต่อสายตาประชาชน
- 8) สามารถทำให้ภาพนั้นเล็กลงหรือใหญ่ขึ้นก็ได้ หรือทำภาพที่ไม่มีชีวิต เช่น
การ์ตูนแทนเรื่องราวที่เป็นนามธรรมให้เคลื่อนไหวมีชีวิตจิตใจได้
- 9) สร้างความมั่นใจให้ผู้ชมเชื่อในสิ่งที่ได้เห็นด้วยสายตาของตนเอง หรือเหมือนกับ
คำที่กล่าวกันว่า “ลืปากว่าไม่เท่าตาเห็น”
- 10) สามารถใช้อธิบายสิ่งต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี เช่น การเคลื่อนไหว หรือการ
ทำงานของเครื่องจักรหรือเครื่องยนตร์ กลไกที่ดำเนินไปตามขั้นตอนต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องโดย
ละเอียดซึ่งสื่อประเภทสิ่งพิมพ์และวิทยุกระจายเสียงไม่อาจทำเช่นนั้นได้
- 11) สามารถลำดับเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเป็นระเบียบต่อเนื่องกันไป ทำให้ผู้ชม
เข้าใจสิ่งต่าง ๆ ตามลำดับเป็นอย่างดี
- 12) สามารถสอดแทรกความคิดเห็น ชี้นำหรือเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมได้
ง่าย

ดังนั้นข้อดีของภาพยนตร์ คือ เป็นสื่อที่สร้างความประทับใจให้แก่ผู้ชมได้ดี
เนื่องจากภาพยนตร์เป็นสื่อที่ประกอบด้วย แสง สี เสียงรวมทั้งการเคลื่อนไหว ซึ่งสามารถ

อธิบายเหตุการณ์และเรื่องราวต่าง ๆ ได้เป็นลำดับขั้นตอนอย่างต่อเนื่อง ด้วยเหตุนี้เองทำให้ภาพยนตร์เป็นสื่อที่น่าสนใจและแตกต่างไปจากสื่อชนิดอื่น ๆ

2. ข้อจำกัดของภาพยนตร์

ดังที่กล่าวมาแล้วว่า ภาพยนตร์มีข้อดี คือ เป็นสื่อที่ประกอบไปด้วยแสง สี เสียง และสามารถอธิบายเหตุการณ์ตลอดจนลำดับเรื่องราวต่าง ๆ ได้ ขณะเดียวกันภาพยนตร์ก็มีข้อจำกัดเช่นกัน นภาพกรณ์ อัจฉริยะกุล และ รุ่งนภา พิตรปรีชา (2529 : 402) ได้กล่าวถึงข้อจำกัดของภาพยนตร์ กล่าวคือ ภาพยนตร์นั้นเป็นสื่อที่มีข้อจำกัดที่คล้ายกับนิตยสาร คือ เนื้อหาสาระของสื่อภาพยนตร์จะเฉพาะเจาะจงกลุ่มเป้าหมาย เช่น ภาพยนตร์เด็ก ภาพยนตร์อาชญากรรม กลุ่มเป้าหมายของ

ภาพยนตร์แต่ละประเภทจะแตกต่างกัน ในการส่งสารใด ๆ ที่ต้องการให้เข้าถึงคนกลุ่มใหญ่ ๆ การใช้สื่อภาพยนตร์จึงไม่เหมาะนักเว้นแต่ว่าต้องการจะเสนอสารเฉพาะกลุ่มใด ๆ โดยตรง ขณะที่ วิรัช ลภีรัตนกุล (2538 : 301-302) ได้กล่าวถึงข้อจำกัดของภาพยนตร์ว่า มีค่าใช้จ่ายในการจัดทำสูงมากและจะต้องจัดสร้างให้มีคุณภาพดีจริง ๆ จึงจะได้ผลมีฉะนั้นแล้วก็จะเป็นการทำลายชื่อเสียงและความศรัทธาในตัวสถาบันซึ่งเป็นการเสี่ยงทั้งเงิน เวลาและไร่ประโยชน์

ดังนั้นข้อจำกัดของภาพยนตร์ คือ เป็นสื่อที่มีต้นทุนในการผลิตสูงกว่าสื่อประเภทอื่น ๆ มาก ที่สำคัญสื่อภาพยนตร์ไม่สามารถเข้าถึงคนกลุ่มใหญ่ ๆ ได้เนื่องจากการผลิตสื่อภาพยนตร์จะต้องมีกลุ่มเป้าหมายเฉพาะเจาะจงและมีการแบ่งแยกประเภทของภาพยนตร์

บทบาทหน้าที่และอิทธิพลของภาพยนตร์

1. บทบาทหน้าที่ของภาพยนตร์

แนวคิดเกี่ยวกับภาพยนตร์โดยเน้นถึงบทบาทหน้าที่ของภาพยนตร์ ฉัตรกุล ทองเกตต์ (2539 : 8-12) และสมาน งามสนิท (2529 : 709-743) ได้แบ่งบทบาทหน้าที่ของภาพยนตร์ออกเป็นลักษณะต่าง ๆ 3 ลักษณะ ดังนี้

- 1) บทบาทหน้าที่ของภาพยนตร์ต่อชีวิตประจำวัน มี 4 ลักษณะ คือ
  - 1.1) บทบาทหน้าที่ในการให้ข่าวสาร
  - 1.2) บทบาทหน้าที่ในการให้ความรู้
  - 1.3) บทบาทหน้าที่ด้านความบันเทิง
  - 1.4) บทบาทหน้าที่ในด้านการชักจูงโน้มน้าวใจ

- 2) บทบาทหน้าที่ของภาพยนตร์ต่อสังคม มี 7 ลักษณะ คือ
  - 2.1) บทบาทหน้าที่ต่อการพัฒนาสังคม
  - 2.2) บทบาทหน้าที่ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ
  - 2.3) บทบาทหน้าที่ต่อการพัฒนาการเมือง
  - 2.4) บทบาทหน้าที่ต่อการศึกษา
  - 2.5) บทบาทหน้าที่ต่อวัฒนธรรม
  - 2.6) บทบาทหน้าที่ต่อการพัฒนาสิ่งแวดล้อม
  - 2.7) บทบาทหน้าที่ในการปลูกฝังค่านิยมและจริยธรรม
- 3) บทบาทหน้าที่ของภาพยนตร์ต่อการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ และโฆษณาชวนเชื่อ มี 3 ลักษณะ คือ
  - 3.1) บทบาทหน้าที่ต่อการโฆษณา
  - 3.2) บทบาทหน้าที่ต่อการประชาสัมพันธ์
  - 3.3) บทบาทหน้าที่ต่อการโฆษณาชวนเชื่อ

2. อิทธิพลของภาพยนตร์

อิทธิพลของภาพยนตร์ ตามที่ พชร บัวเพียร (2537 : 144 - 150) ได้กล่าวถึง คือ ทางด้านบทบาทของภาพยนตร์ไทยในฐานะเป็นสื่อมวลชนมีอิทธิพลต่อการรับรู้ และจากการศึกษาแนวคิดเรื่องการรับรู้ของผู้ชม จากการชมภาพยนตร์โดยใช้ข้อคิดทางจิตวิทยาเรื่องสิ่งเร้ากับการตอบสนองตามการพิจารณาพฤติกรรมของคนดู พบว่า อิทธิพลของภาพยนตร์ที่มีต่อผู้ชมแต่ละคนนั้นมีความแตกต่างกันตามลักษณะของกลุ่ม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปฏิกิริยาตอบสนองต่อสาร เนื้อหาสาระจะมีผลต่อผู้ชมกลุ่มไหนนั้นย่อมขึ้นอยู่กับความแตกต่างของแต่ละบุคคล ความเข้าใจและการเลือกรับรู้ของแต่ละบุคคล นอกจากนี้กลุ่มผู้ชมจะได้รับอิทธิพลของภาพยนตร์แตกต่างกัน สรุปได้ดังนี้คือ

- 1) ผลทางความคิด
- 2) ผลในการช่วยสร้างทัศนคติ
- 3) ผลทางด้านอารมณ์
- 4) ผลที่ก่อให้เกิดแรงจูงใจทางพฤติกรรม
- 5) ผลต่อความก้าวร้าวรุนแรงและอาชญากรรม
- 6) ผลตอบสนองทำให้ผู้ชมเปลี่ยนแปลงทัศนคติ

สมาน งามสนิท (2529 : 759 - 774) ได้กล่าวถึงอิทธิพลของภาพยนตร์ 3 ลักษณะ ดังนี้

- 1) อิทธิพลของภาพยนตร์ต่อชีวิตประจำวัน
- 2) อิทธิพลของภาพยนตร์ต่อสังคม
- 3) อิทธิพลของภาพยนตร์ต่อการโฆษณา และการประชาสัมพันธ์ ชวนเชื่อ

ภาพยนตร์มีอิทธิพลและมีบทบาทหน้าที่ที่มีความสัมพันธ์กับสังคม โดยการนำเสนอ ข่าวสาร ข้อคิด การศึกษา เป็นสื่อที่ก่อให้เกิดการพัฒนาทางสังคม และเป็นสื่อที่มีผลในการ ปลุกฝังค่านิยมและจริยธรรม นอกจากนี้ภาพยนตร์เป็นสื่อกลางในการสะท้อนภาพของสังคม ผู้สร้างภาพยนตร์ส่วนใหญ่สร้างภาพยนตร์ขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมายเฉพาะกลุ่มเป็นสำคัญ ภาพยนตร์ที่ได้รับความนิยมและเจาะกลุ่มเป้าหมายได้มากที่สุด คือ ภาพยนตร์แนววัยรุ่น ภาพยนตร์ประเภทนี้ผู้สร้างมักสอดแทรกแง่คิด คติเตือนใจต่าง ๆ มีการใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย เป็นภาษาเฉพาะกลุ่ม เจาะวัย และเป็นภาษาที่มีความแปลกใหม่ เพื่อให้เป็นที่ดึงดูดใจ